*І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...*
Т. Шевченко

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXII. Ч. 57. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го БЕРЕЗНЯ 1975 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK TUESDAY, MARCH 25, 1975 No. 57. VOL. LXXXII.

Д-Р ІВАН ЗАВАЛИКУТ, ВИДАТНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПОМЕР У СИРАКЮЗАХ

Сиракюзи (М.Л. - телефоном) — Минулої п'ятниці, 21-го березня, тут у вечірніх годинах помер нагло на удар серця на 91-му році життя, один з найбільш відданих і заслужених наших політичних і громадських діячів, св. п. д-р Іван Заваликут. Похорони були заповіджені на понеділок, 24-го березня.

Св. п. д-р Іван Заваликут

Св. п. Іван Заваликут народився 1884-го року в Гусятинському повіті в Західній Україні. Правничі студії закінчив на Львівському університеті й опісля вів адвокатську канцелярію в Копичинцях, Коломиї, Замостю та Станиславові в Галичині і в Ельвангені на еміграції в Німеччині. В рр. 1927-30 і 1935-38 був послом до польського парляменту у Варшаві від Українського Національно - Демократичного Об'єднання (УНДО). Був активним учасником наших Визвольних Змагань під час Першої світової війни й опісля організатором нашого суспільно - громадського життя в Західній Україні, зокрема рідного шкільництва і кооперації. До Америки прибув 1950-го року та продовжував свою віддану суспільно - громадську активність в рямках УККА. Основні інформації про цього активного і заслуженого нашого передового громадянина були подані в обширній статті про нього з нагоди його 90-річчя в 176-му числі „Свободи" минулого 1974-го року.

Д-Р ЄВГЕН КОТИК ПЕРЕОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ВІДДІЛУ УККА В ДЖЕРЗІ СИТІ ВЖЕ НА ДЕВ'ЯТУ КАДЕНЦІЮ

Джерзі Сиrі. — Минулої неділі, 23-го березня, тут у приміщеннях УНДому відбулися загальні збори місцевого Відділу УККА, в результаті яких д-ра Євгена Котика вже вдев'яте переобрано на голову цього — як це згадав приявний на цих зборах представник Екзекутиви централі УККА, екзекутивний директор мґр. Іван Базарко — „прикладного Відділу прикладної Громади".

Збори відкрив, ствердивши їх правосильність д-р Євген Котик, привітавши приявних три десятки представників місцевих організацій і, зокрема, мґра Івана Базарка, запросивши його до почесної президії. Дальшими нарадами проводив обраний на їх предсідника ред. А. Драган, секретарював проф. Евстахій Ясеньовський. Протокол з попередніх зборів прочитав їх секретар Юрій Ференцевич і його прийнято з подякою та признанням за точність. Вичерпний звіт з багатогранної діяльности Управи Відділу та про стан Громади склав голова д-р Євген Котик, наголошуючи в кожному відношенні прикладну співпрацю всіх місцевих організацій у всіх починах і акціях.

Зокрема підкреслив співпрацю між молодечими організаціями, Станицею Пласту і Осередком СУМА, найтіснішу співпрацю громади з парафією, повне зрозуміння та готовість співпраці і допомоги з боку місцевого Народного Дому, що дало найкращі результати праці Відділу УККА, що також мав повну допомогу і піддержку з боку Централі УККА і, зокрема, приявною на цих зборах екзекутивного директора мґра Івана БазаркаДальше звітували: заступник голови та референт зовнішніх зв'язків Володимир Білик, якому д-р Котик у своєму звіті зокрема дякував за співпрацю та за першенство у збірці Народного Фонду, секретар Франц Колодій, скарбник Степан Миколишин, ствердивши, що Відділ в звітовому часі мав 4,928.00 прибутків і 3,478.00 видатків, при чому своєю збіркою Народного Фонду зайняв дев'яте місце між усіми Громадами. Звітування закінчив культурно-освітній референт Іван Цьолко. Між успішними збірщиками Народного Фонду, крім Вол. Білика згадано з вдячністю Григорія Буру, Франца Колодія, Миколу Петришина, Івана Цьолка та Ст. Миколишина і п. Жука та самого голову д-ра Є. Котика. За Контрольну Комісію звітував Володимир Карий, ствердивши прикладне книговедення та запропонувавши абсолюторію Управі з признанням і вдячністю за прикладну працю, що і схвалено після короткої дискусії, в якій підкреслено, що місцева громада у збірці Народного Фонду, якщоб рахувати пожертви відсотково до кількости населення, зайняла б не дев'яте, але одне з найперших місць.

Мґр Іван Базарко, привітавши збори від Централі УККА, вказав на внутрішні і зовнішні потреби нашої посиленої громадської активности — захоронити себе перед асиміляцією та змобілізувати всі наші духові і матеріяльні ресурси для оборони сьогодні тотально загроженого комуно - російським етноцидом українського народу. Статистичними даними про наші людські і матеріяльні ресурси мґр Базарко доказував великі можливості дальшого розгор-

(Закінчення на стор. 3-ій)

МІСІЯ Г. КІССІНДЖЕРА НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ НЕ ПРИНЕСЛА УСПІХУ

Вашингтон. — Вечором 23 березня сюди повернувся з Близького Сходу державний секретар Генрі Кіссінджер, припинивши дальші заходи добитися замирення між Єгиптом та Ізраїлем. Хоч Г. Кіссінджер відмовляється складати вину за неуспіх своєї місії на Близькому Сході на будь-яку із сторін, приватно він вважає, що вину несе Ізраїль через свою „короткозору" і „негнучку" політику. По суті, на основі дотеперішніх інформацій, можна робити висновок, що погодження між Єгиптом та Ізраїлем було дуже реальною можливістю, тим більше, що єгипетський уряд практично годився акцептувати всі вимоги щодо продовження перемир'я, пропонуючи тільки, щоб Ізраїль відтягнув свої війська з синайських просмиків та нафтових піль, захоплених Ізраїлем у 1967 році. Переговори розбилися на вимозі Ізраїля, щоб Єгипет заявив про кінець стану війни з Ізраїлем, на що не погодився єгипетський президент Анвар ель-Садат.

На пресовій конференції перед відлетом з Єрусалиму Г. Кіссінджер заявив, що треба буде шукати нових форм замирення на Близькому Сході, маючи, очевидно, на увазі женевську конференцію з участю СССР та заінтересованих арабських держав, Ізраїля та Палестинської Визвольної Організації. Невдача з переговорами на Близькому Сході є серйозним ударом для усієї політики Генрі Кіссінджера, який перед виїздом на Близький Схід на початку березня говорив про „зворотний пункт" у взаєминах між арабськими державами та Ізраїлем. В неофіційних коментарях він вважає, що американська зовнішня політика в загальному найшлася у складній ситуації, включаючи Південносхідню Азію, Туреччину, Португалію, Грецію, а також відносини з СССР. Полагодження близько - східнього конфлікту і забезпечення там миру створило б було, на думку Кіссінджера, кращі передумови для успішного лагодження справ в інших частинах світу.

Для ЗСА невдача Г. Кіссінджера має зокрема далекосягле значення, коли йдеться про американсько-арабські відносини. Існують побоювання, що арабські держави, в першій мірі Єгипет, знову звернуть свою увагу на СССР і пов'язуватимуть свої надії зі совєтською зовнішньою політикою. Таким чином щойно наладнані добрі стосунки з Єгиптом можуть поновно захитатися. Своє незадоволення єгипетські чинники вже висловили, як тільки стало відомим, що Г. Кіссінджер перериває дальші переговори. Коли він виявив бажання ще раз поїхати до Асвам і зустрінутися там з президентом Анваром ель-Садатом, єгиптяни повідомили його, що Садат не хоче з ним зустрінутися.

Президент Форд розглядає дві версії законопроєкту щодо зменшення податків

Вашингтон. — Президент Джералд Форд у неділю, 23 березня, відбув наради із своїми економічними дорадниками та конгресменом Елом Уллманом, головою Комісії заходів і засобів, під час яких обговорював дві версії законопроєкту щодо зменшення податків, схвалених Конгресом. У суботу, 22 березня, Сенат 60-ма голосами проти 29-ох проголосував зменшити податки на 29.2 більйона долярів, а Палата Репрезентантів ще минулого місяця проголосувала законопроєкт, згідно з яким це зменшення мало б становити 17.7 більйона долярів. Сам президент Форд був запропонував, щоб це зменшення в податках виносило тільки 16 більйонів долярів. Дві конгресові версії законопроєкту тепер розглядає спільна комісія обох Палат Конгресу, щоб полагодити розбіжності. Думають, що спільна комісія старатиметься закінчити свою працю у вівторок, 25 березня, щоб дати змогу обом Палатам проголосувати над компромісовим законопроєктом, який мав би бути переданий для підпису президента Форда цієї середи. В неділю, 23 березня, пресовий секретар Білого Дому Рон Нессен заявив на телевізійній програмі, що Президент „не відкинув можливости" накладення „вето", якщо компромісовий законопроєкт міститиме забагато постанов, з якими Президент не зможе погодитися.

Із ЗСА „видалено" аґента КГБ

Ню Йорк. — Минулої неділі, 23 березня, чільний аґент КГБ Віктор Максімов був „видалений" із ЗСА, хоча офіційний закид проти цього шпигуна був тільки крадіж таксівки, коли він був п'яний. Максімов, який прибув до ЗСА три роки тому нібито як працівник „Амторгу" — совєтської експортно - імпортної компанії, — був під наглядом Федерального Бюра Інвестиґації протягом того цілого часу, бо існували підозріння, що він в дійсності шпигун і чільний член КГБ, а його праця в „Амторгу" є тільки для відвернення уваги американських чинників. У п'ятницю, 14 березня, Максімов, який був у п'яному стані, вкрав в Мангеттені таксівку, під час своєї їзди по місті ушкодив одно авто і був заарештований нюйоркською поліцією. У п'ятницю, 21 березня, суддя Говард Голдфласс присудив Максімова на 150 долярів кари, наказав йому покрити кошти направи ушкодженого авта, а натомість Максімов, правдоподібно у порозумінні з Державним департаментом, „добровільно погодився" відлетіти до Москви. Речники Еф-Бі-Ай заявили, що пригода з таксівкою дала змогу для ЗСА позбутися „спритного аґента КГБ", бо хоча американські чинники слідили за „активністю" Максімова від часу його прибуття до Америки, то не могли зібрати достатніх доказів, щоб його заарештувати за шпигунство.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ ТРЕНТОНУ В ПОКЛОНІ Т. ШЕВЧЕНКОВІ

Трентон (юко). — В неділю, 16-го березня ц. р. тут у приміщенні новозбудованої авдиторії парафії св. Юрія Переможця молодь місцевих Шкіл Українознавства, членом місцевого Відділу УМІ та члени молодечих організацій Пласт і СУМА відзначили Роковини Тараса Шевченка. Кульмінаційною точкою програми була доповідь про культ Т. Шевченка, яку виголосив ректор УВУ — проф. д-р В. Янів. Шкільні діти виписувалися деклямаціями та інсценізаціями.

Ректор УВУ проф. В. Янів відвідає Рочестер та Боффало

Відвідуючи українські осередки в ЗСА, ректор Українського Вільного Університету, проф. В. Янів матиме зустріч з українським громадянством Рочестеру у вівторок 1 квітня. Зустріч відбудеться в залі церкви Богоявлення о год. 7:30 вечора. В середу 2 квітня проф. В. Янів виголосить доповідь про поета Ігоря Калинця, який тепер находиться у совєтській тюрмі. Доповідь відбудеться в залі церкви Богоявлення о год. 7:30 вечора.

В середу 9 квітня ректор УВУ проф. В. Янів відвідає Боффало. Того ж дня веч. о год. 8 в шкільній авдиторії на 995 Філмор вулиці відбудеться його зустріч з місцевим українським громадянством. Ректор УВУ В. Янів інформуватиме про працю і завдання УВУ у ближчому майбутньому. Зустріч підготовляє Пластова станиця та Товариство прихильників УВУ в Боффало.

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „СЛОВО" ВІДБУЛО В НЮ ЙОРКУ П'ЯТИЙ З'ЇЗД, ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ

Ню Йорк (Л. В.) — П'ятий з'їзд Об'єднання українських письменників „Слово", що відбувся тут минулої суботи і неділі, 22 і 23-го березня, в Українському Інституті Америки, обрав через аклямацію Остапа Тарнавського на голову цього Об'єднання. Одноголосно обрано на заступника голови Святослава Гординського та Головну Управу в складі: Григорій Грабович, Докія Гуменна, Іван Керницький, Григорій Костюк, Богдан Кравців, Юрій Лавріненко, Вадим Лесич, Микола Понеділок, Улас Самчук, Уляна Старосольська та Іван Фізер. До Контрольної Комісії увійшли: Іван Смолій, Іван Бондарчук і Марія Струтинська.

Остап Тарнавський

Згідно з статутом заступниками голови є представники філій „Слова" в Европі — Юрій Бойко, в Канаді — Юрій Стефаник і в Австралії — Дмитро Нитченко.

Почесним головою Об'єднання, на пропозицію голови Номінаційної комісії Йосипа Гірняка, обрано Григорія Костюка, а Уласа Самчука — почесним членом. Інші почесні члени: Олекса Грищенко, Йосип Гірняк та Олександер Оглоблин.

Перший день

5-ий з'їзд Об'єднання українських письменників „Слово", яке налічує 150 членів на чотирьох континентах світу, розпочався в суботу, 22-го березня, о год 11-ій перед полуднем реєстрацією членів і гостей. На з'їзд, що також відзначав 20-річчя існування цього Об'єднання, прибуло 35 осіб-членів та майже сотня гостей. Урочисте відкриття з'їзду відбулося о год. 1-ій пополудні вибором Почесної Президії: Григорій Костюк, Улас Самчук, Йосип Гірняк, Докія Гуменна, Юрій Шевельов, Едвард Козак та неприсутній Володимир Янів Голова Григорій Костюк, привітавши присутніх, передав ведення зборів голові з'їзду — Уласові Самчукові, який в кількох словах змалював стан української літератури за останніх дві декади поза Україною, що замість колишнього завдання „проявити себе" мала перед собою нове — „продумати себе", а майбутнє скаже своє стверджуюче слово про правильність такого ставлення питання. Улас Самчук також згадав „МУР" — Мистецький Український Рух — організацію українських письменників у Німеччині відразу в повоєнний час, яка проіснувала 10 років, і ідейні традиції якої продовжує „Слово".

Григорій Костюк у вечірньому звіті з діяльности Об'єднання особливо акцентував події останніх чотирьох років, тобто від часу 4-го з'їзду „Слова", в 1970 р. до сьогодні і як основні досягнення підкреслив появу двох дальших збірників „Слова", а саме: четвертого і п'ятого томів, активізацію на зовнішнім відтинку в обороні українських політв'язнів і також збільшення числа членства, не зважаючи на те, що аж 35 членів Об'єднання за час 20-річного його існування відійшли навіки. Пам'ять їх з'їзд ушанував однохвилинною мовчанкою.

Як великий позитив Г. Костюк підніс збереження єдности в товаристві, бо, не зважаючи на різні переходи, добра воля, вирозуміння і користь справи завжди перемагали, і „Слово" лишилося монолітом, не поділилося. Що діяльність „Слова" була доброю, свідчить і той факт, на думку звітодавця, що совєтська преса раз-у-раз її критикувала. Далі доповідач також згадав „МУР" і просив до слова його головного теоретика і літературного критика проф. Юрія Шевельова.

Юрій Шерех-Шевельов у короткому слові звернув увагу присутніх на ще два ювілеї — сумні 30-річні дати геройської смерти Юрія Липи і Йосипа Позичанюка, та 30-річчя варварського виселення Кримських татар з їх батьківщини — Криму. На його думку українці мусять голосніше про цю подію висловитись - запротестувати, раз ми вже так любимо відзначати ювілеї, потрібні і непотрібні. Особисто він проти ювілеїв, бо, мовляв, варто дивитися радше в майбутнє ніж в минуле.

На його думку, доля татар повинна нас особливо цікавити тому, що Україні, як знаємо, Сталін готував таку саму долю, а його наслідовники це роблять нині, виселивши з України насильно 2½ мільйона українців, на їх місце привізши 3 мільйони росіян.

Серед привітів для „Слова" був виступ представника білоруських письменників проф. Антона Адамовіча, який сердечно привітав присутніх членів „Слова", як справжніх братів, і запевнив з'їзд, що для всіх білоруських працівників пера „Слово" є рідною організацією.

Усні привіти склали: від УЛТПА д-р Ростислав Сочинський; від Т-ва Українських Інженерів — інж. Тарас Грицай, від СУЖА — ред. Іван Кедрин-Рудницький.

Секретар „Слова" Остап Тарнавський прочитав письмові привіти, надіслані на з'їзд, при чому відмітив пе-

(Закінчення на ст. 4-ій)

СУЖА ВШАНУВАЛА ЕДВАРДА КОЗАКА ОКРЕМИМ ВЕЧОРОМ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк (Б. Б.). — Спілка Українських Журналістів Америки, що її почесним членом є Едвард Козак, використала приїзд того мистця на з'їзд організації письменників „Слово" та на відкриття власної виставки, і вшанувала окремий, присвячений Е. Козакові, вечір в ЛМКлюбі. Голова СУЖА ред. Іван Кедрин започаткував програму доповіддю на тему: „Різногранний Едвард Козак", в якій звернув увагу, що в історії української культури було і є багато випадків пов'язання літератури й малярства у творчості одної людини. Він назвав Тараса Шевченка, Василя Масютина, Олексу Грищенка і Святослава Гординського, як найбільш яскраві приклади такого подвійного таланту. В „Ека" та трудність, що не відомо, чи на перше місце поставити його, як маляра - графіка чи журналіста - фейлетоніста і сатирика. Доповідач пригадав деякі власні переживання з Еком, як карикатуристом і сатириком та радив приймати його таким, яким він є. Приявні влаштували Едвардові Козакові і його дружині Марії овацію. Після того дир. Йосиф Гірняк відчитав один фейлетон Гриця Зозулі, попередивши його власним сатиричним нарисом. „Передовик" „Лиса Микити"

Едвард Козак - ЕКО

Бабай - Тарнавський із Детройту відчитав кілька своїх мініятурних сантиментально - сатиричних віршів, а Микола Понеділок й Іван Керницький відчитали свої гумористичні фейлетони. Наприкінці програми, після перерви, маестро Еко-Козак оповів коротко про техніку рисування карикатур і задемонстрував це практично — рисуючи на аркушах паперу низку карикатур, між ними й деяких приявних. Веселу конферансьєрку, з дотепами про всіх чергових учасників програми, вела Уляна Любович - Старосольська. Заля Літературно - Мистецького Клюбу не могла вмістити всіх, що прибули на той цікавий культурний вечір.

„250-річчя Академії Наук СССР" відзначатимуть щойно в жовтні

Москва. — ЦК КПСС повідомив, що ненадійно скасоване відзначування „250-річчя Академії наук СССР", що мало відбутися ще в травні минулого року, назначено аж на жовтень цього року. Академія наук СССР — це переіменована за совєтського режиму Петербурзька академія, заснована царом Петром I 29 січня 1724 року, що якийсь час називалася також Російська академія наук. Переіменовано її в Академію наук СССР 27 липня 1925 року постановою уряду і ЦК компартії. Святкування в минулому році були скасовані формально з причини виборів до Верховної Ради СССР в червні 1974 року.

Загально переважає думка, що совєтський режим рішився скасувати відзначування тієї річниці, у якій мали взяти участь вчені з різних галузей науки з-закордону, враховуючи можливість, що іноземні вчені піднімуть питання порушування основних прав людини в СССР, а в першій мірі права на вільні наукові досліди відкликаючися на заяви члена Академії наук СССР дисидента А. Сахарова. Враховувано також можливість що буде поставлені на порядок дня в часі святкувань справа вільної еміграції з СССР совєтських вчених-жидів.

Покищо невідомо, чи і які західні вчені будуть поновно запрошені до СССР на відзначування цієї річниці в жовтні цього року.

Вікторія Фйодорова прибула до ЗСА

Оренджі Парк, Флорида. — Совєтська актриса Вікторія Фйодорова, дочка американського адмірала Джексона Тейта, вже прибула до ЗСА, згідно з інформаціями, одержаними від близьких приятелів адмірала Тейта. Як відомо, Вікторія Фйодорова довгий час старалася одержати від совєтських властей візу на відвідини свого батька, якого ніколи не бачила. Адмірал Тейт, поважно хворий 77-літній пенсіонер, залишив свій дім в Орендж Парк, Флорида, щоб відбути зустріч із своєю дочкою в невідомій місцевості, повідомляючи пресу, що хоче бути з нею на самоті хоча протягом кількох днів із її 3-місячних відвідин. Під час Другої світової війни Джексон Тейт якийсь час сповняв функцію аташе військової фльоти в Москві і в той час провадив романс з мамою Вікторії, Зоєю Фйодоровою, яка також була актрисою. Своєї дочки Вікторії він ніколи не бачив. Після майже 5-місячних старань одержати візу, Вікторія Фйодорова 17 березня була повідомлена, що її паспорт готовий і вона може відвідати свого батька.

В той час, коли на Флориду прибула Вікторія Фйодорова, до Ню Йорку прилетіла з Москви 80-літня Емма Ковчман, яка від Другої світової війни старалася повернутися до ЗСА, де вона народилася. У 1927-му році вона вийшла заміж за литовського інженера й переїхала до Литви. Опісля вона взяла розвід і старалася повернутися до Америки, але Литва вже тоді була окупована Совєтським Союзом і від Другої світової війни старання Ковчман були неуспішні. Щойно в неділю, 23 березня, квола 80-літня Емма Ковчман прилетіла до Ню Йорку.

КГБ вимагає, Медведєв відмовляється

Москва. — Совєтського історика - дисидента марксистського напрямку Роя Медведєва викликала в п'ятницю 21 березня місцева прокуратура у зв'язку з появою самвидавного журналу „20-те сторіччя" Прокуратура поставила домагання до Р. Медведєва негайно припинити дальшу публікацію цього журналу, а також уневажнити з західнім видавництвом умову про видання на Заході чергової книжки, в якій він займає становище до авторства твору „Тихий Дон" М. Шолохова. Як відомо, Рой Медведєв в основному згоджується з думкою А. Солженіцина, що М. Шолохов не є фактичним автором цього твору, а присвоїв собі чужу працю.

Розмова з КГБ в прокуратурі тривала понад 20 хвилин і згідно з інформаціями приятелів Медведєва, він мав відмовитися від припинення самвидавного журналу, мовляв, про характер журналу як антисовєтський може вирішити тільки суд. Згаданий журнал появився у машинописній формі перед двома тижнями і був поширений в Москві.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Bтx 346 Jersey City, N.J. 07303

Нічого не варті угоди

У той час, коли доля Камбоджі практично пересуджена і коли така ж можливість катастрофи заіснувала перед Південним В'єтнамом, приходить на думку паризька угода з кінця січня 1973 року, підписана представниками урядів Південного і Північного В'єтнамів, т. зв. Тимчасового уряду Південного В'єтнаму (В'єтконгу) і уряду ЗСА. Ця угода була відтак гарантована великими державами, включно з СССР і Китаєм, що мало створювати надійні передумови для переведення в життя окремих постанов угоди в справі замирення у В'єтнамі. Досягнуто тоді узгіднення з комуністами щодо замирення також і у Камбоджі.

Згідно з угодою, комуністи зобов'язалися відтягнути з території Південного В'єтнаму північнов'єтнамські війська. Знову ж СССР і Китай з одного боку, а ЗСА з другого, зобов'язалися забезпечити рівновагу військових сил у Південному В'єтнамі, обмежуючи допомогу окремим сторонам тільки до заміни зужитого виряду без збільшування його у Південному В'єтнамі.

Розвиток подій від часу підписання паризької угоди, а зокрема під кінець минулого і на початку цього року показав, що комуністичні режими Північного В'єтнаму, СССР та Китаю й не думали навіть про те, щоб у будь-якій мірі дотримуватися прийнятих зобов'язань. Мало того, як тільки у Південному В'єтнамі настав відносний спокій і американські війська залишили остаточно ту країну, комуністи відразу почали збільшувати там свій військовий потенціял, щоб завдати вирішального удару урядові Південного В'єтнаму і щоб встановити там комуністичний режим, згідно приєднати його до Північного В'єтнаму. Одночасно зміцнився комуністичний наступ у Камбоджі.

Про те, що варті комуністичні обіцянки і угоди, на яких так дуже хотів будувати уряд ЗСА ще за президентури Ніксона, а тепер хоче продовжувати за президентури Форда, видно з даних про порушування умов паризької угоди з 1973 року. Північний В'єтнам перекинув до Південного В'єтнаму збройні сили величиною близько 200 тисяч вояків, а одночасно в четверо збільшилося число совєтських танків і панцерних автомобілів порівняно з рівнем з початку 1973 року. У той сам час американська допомога втримувалася на рівні 1973 року, а навіть останнім часом була зменшена.

Наслідки такої ситуації, що заіснувала у зв'язку з нарушенням угоди комуністами, тепер очевидні. Камбоджа за вийнятком столиці і околиці вже в руках комуністів, а у Південному В'єтнамі комуністи захоплюють провінцію за провінцією, поволі але невідхильно наближаючися до Сайгону. Камбоджа і Південний В'єтнам є тільки черговим доказом на те, на якому хиткому ґрунті ЗСА сперли сучасну „структуру миру" у світі.

Негайна потреба

В кінці минулого тижня республіканський сенатор Джекоб Джевитс із Ню Йорку повідомив кореспондентів, що він і 20 інших сенаторів вносять законопроєкт, який пропонує продовжити на додаткових 13 тижнів час тривання допомоги для безробітних. Згідно з дотеперішнім законом, безробітні можуть одержувати цю допомогу тільки протягом 52-ох тижнів. Повідомляючи про свій законопроєкт, сенатор Джевитс сказав, що якщо час тривання цієї допомоги не буде продовжений принаймні на 13 тижнів, то з початком наступного місяця коло 250,000 осіб перестануть одержувати цю допомогу і правдоподібно будуть змушені перейти на суспільну опіку („велфер"). В самому стейті Ню Йорк, сказав сенатор Джевитс, 80,000 осіб з кінцем цього місяця вичерпають свою 52-тижневу безробітну допомогу і опиняться або без жадних прибутків, або перейдуть на „велфер".

Законопроєкт сенатора Джевитса і 20-ох спів - спонзорів тепер дуже на часі, коли взяти до уваги, що рівень безробіття в кінці лютого вже виносив 8.2 відсотка всієї робочої сили країни, а протягом цього місяця ще більше робітників втратило працю. Деякі економісти твердять, що до кінця цього року безробіття може зрости до 10 відсотків, або й більше, а навіть речники Уряду, наприклад, голова Ради економічних дорадників Ален Грінспен, змушені були признати, що рівень безробіття таки дійде до 9 відсотків, замість передбачених Білим Домом 8.5 відсотка.

Такі невеселі перспективи вимагають якнайшвидшого схвалення законопроєкту, який продовжив би час тривання допомоги для безробітних. Якщо цей законопроєкт не буде схвалений, то до кінця цього року додаткових 1.5 мільйона безробітних осіб будуть змушені податися на суспільну опіку. Тому треба прилучитися до заклику сенатора Джевитса, який заявив, що не зважаючи на те, що Конгрес тепер зайнятий законопроєктом щодо зменшення податків, як також на те, що Конгрес цього тижня мав би відійти на Великодню відпустку, законопроєкт в справі продовження часу тривання допомоги безробітним повинен бути схвалений негайно і переданий для підпису президента Джералда Форда. Майбутня доля значної кількости громадян ЗСА залежить від теперішніх рішень Конгресу.

Труднощі двох американських журналістів у Канаді

Оттава. — Два американські популярні журнали „Тайм" і „Рідер'с Дайджест", які мають у Канаді свої окремі редакції і адміністрації, опинилися тепер перед труднощами у зв'язку з тим, що федеральний уряд Канади, згідно міністерство державних прибутків, проголосив постанову, що згадані журнали у своїх канадських виданнях мусять мати 80 відсотків відмінного від американського матеріялу і 75 відсотків уділів обидвох видавництв повинно належати канадцям, якщо журнали й далі бажають поміщувати оголошення канадських компаній, які досі кошти за такі оголошення відтягали від прибуткового податку.

Обидва журнали намагалися продати свої філії в Канаді канадським видавництвам, але досі покупців поміщо немає. „Тайм" заповів вже ліквідацію свого канадського відділу. „Рідер'с Дайджест" ще далі шукає іншої розв'язки.

Панас Феденко

„ПОЕМА ПРО ГРІХ"

Мюнхен. — М. Коржавин, — талановитий поет. Він має високу політичну культуру. Коржавин — новий еміґрант із СССР. Довелося йому жити в Латвії. Свої враження з цієї „визволеної" Москвою країни описав Коржавин у „Поемі про гріх". Це — гріх російського імперіялізму. Після Шевченкового „Кавказу", де наш поет описав гріхи царського імперіялізму, поема Коржавина, мабуть, найсуворіший засуд імперіялізму російських комуністів: „Поему про гріх" видруковано в квартальнику „Новый Журнал", 1974 р.

Коржавин на вступі цитує слова поета В. Маяковського, котрий надіявся, що всі народи будуть жити мирно „без Росій і Латвій єдиним людським гуртожитком". Ту фантазію проповідував Ленін: мовляв, після створення безклясового суспільства зникнуть держави і настане згода братерська між народами всього світу.

Яке життя настало в Латвії після накинутого із Москви „братерського союзу" з Росією, про це оповідає словом гніву поет Коржавин. Він пише, що латвійці, вперше в своїй історії, після 1917 р. здобули самостійність, і їх зовсім не вабила до себе перспектива зникнути. Навпаки! Латвійці ставили пом'ятники своїм воякам, „що помогли оборонитися від ворогів, щоб жити без нас, без надхненної дурійки", задовольняючись скромною судьбою невеликого народу. Але прийшла чужа сила зі Сходу і поет Коржавин описує, що він побачив у „визволеній Латвії".

На кладовищі в Ризі „сплять латвійські солдати, що носили в бою не наші прапори, що, можливо, загинули в сутичках з нами". Коржавин стверджує, що „Латвія уперто шанує своїх героїв". Він був, однак, здивований, що на деяких могильних плитах не було імен похованих. І поет гірко іронізує:

„В царстві мертвих зроблено порядок". Мовляв, латвійські солдати не заслужили, щоб їх імена лишалися на їх могилах, а тому окупант звелів їх „депортувати".

Коржавин ставить питання: чи за всю цю ганебність винен тільки Сталін?

„А які були ми самі? Що несли ми?. Що відібрали у всіх? І що їм дали?... І як самі жили в тих роках, коли Сталін депортував народи? „Ми — то ми... Порожня зла сила, в котрій нас згромадила доля". І далі, зовсім Шевченків сарказм:

„Чи це кладовище не наше?... Повинен кожний пам'ятник, як воїн, служити тільки нам".

Поет побачив на плиті латвійського солдата, де знищено напис його імени, квітку, і зазначає:

„Значить, хтось сюди приходить... і своїми строгими очима читає на плиті те саме ім'я, йому рідне, нам чуже. Той і в своїх снах тяжких бачить нас з тобою і ту плиту. І ненавидить глибоко... А хто ждав іншого (прихильного чуття), той даремно чекав би"...

На кладовищі в столиці Латвії знайшов Коржавин нові могили з написами латинськими літерами: „Бобровс", „Петровс", „Кірюшінс". „Порожня зла сила", знищивши імена латвійських патріотів на могилах, і улаштувала маскарад: завойовників - окупантів перевернула на латвійців. Коржавін пише, що совєтські солдати „могли далі спати в братській могилі", а не „між немилими плитами, на чужому кладовищі, в чужих могилах". Поет зазначає, що цей ганебний маскарад зроблено з наказу згори, для політичної аґітації.

Він бичує безглуздя імперіялізму московського:

„Летимо в хмарах пороху, топчемо ввесь світ. За що? Чому? Забули! Але нас несе. І все нам мало! Мало! І гине все, на чім би життя розвивалось, і гинемо ми, звіріємо без глузду, і брешемо, щоб думав світ, що ми інакші, і світ, повіривши нам, теж звіріє... Ми давно переступили всі межі, і кінця не видно. Все брешемо, кудись кличемо. І з кожним днем віддаляється година розплати, і все страшніше робиться, і немає повороту, і нам вірять, і це все гірше багнища, і вирватися неможливо своєю силою...

Такою песимістичною нотою кінчає Коржавин свою „поему гріха". До надлюдської Сили посилає він своє прохання: „Спаси, Господи! Прости нас і помилуй"!

Такий зміст поеми Коржавина. Він згадує, як з волі Сталіна та виконавців його наказів, горіла Варшава, як совєтські танки темної ночі „поспішали до Праги, щоб закрити газети", р. 1968. Поет показав, що московський імперіялізм не приносить щастя поневоленим народам, та й саму „державну націю" обернув у рабів-виконавців божевільних плянів ватажків, затрусних жадобою влади і „слави", яку сучасність і будучність визнає за неславу, ганьбу й прокляття для російського імперіялізму.

Коржавин належить до молодого покоління і він не міг знати, що „пуста зла сила" вже в 1918 році почала свою руїнницьку роботу методами, які він бачив у Латвії, коли московська „Червона ґвардія", що знищила оборонців Української Народної Республіки під Крутами 29 січня 1918 р., мусіла відступити з України, то в Києві поховали на почесному місці, на Аскольдовій могилі молодих патріотів, що полягли в бою за Рідний край. 1919 р., „червона армія", захопивши вдруге столицю України, зруйнувала місце вічного спочинку борців за волю українського народу. Москва боїться навіть мертвих, що виступали збройно в обороні власної державности.

Лев Яцкевич

ТАЄМНИЙ ЗАМОК АТОМОВОГО ЯДРА

В Англії у 1914 р. появилася друком візіонерська книжка Г. Г. Веллса „Визволений Світ", яка не втратила своєї актуальности і сьогодні, коли енерґетичний голод грозить захитанням нашої цілої цивілізації. Ось уривок міркувань автора тієї книжки:

„Ми стоїмо сьогодні перед явищем радіяції, так, як колись стояли наші прапредки перед полум'ям вогню, якого вони ще не вміли розвести. Це світанок нової доби в історії людства. Енерґія, яку людство потребує для своїх щоденних потреб та для погону своїх машин, розкинута щедрою рукою природи довкруги нас. Але ця енерґія замкнута покищо таємним замком, якого ми ще не вміємо відчинити. Але немає сумніву, що ми той замок відчинимо, як не сьогодні — то завтра..."

Людині забрало 30 років часу, щоб цей замок відчинити та визволити атомову енерґію, яка, на жаль, була вжита спочатку не для добра людства, а для знищення мешканців Гірошіми.

Але принцип, що ліг в основу атомової бомби, використано пізніше при будові атомового реактора першого підводного судна „Навтілюса" та перших атомових електрівень: „Дукейн Ляйт Ко" в Пенсильвенії, „Єнкі Етомик Електрик Ко" в Массачусетс та „Дрезден Повер Плент" коло Чикаґо. Обмежена кількість атомових зложищ в світі, високий кошт інвестицій, зв'язаний з побудовою протирадіяційних споруд та обмеження будови атомових електрівень взагалі новими екологічними законами, стали причиною росту та розвитку електрівень з атомним пальним.

Виявилося також, що таємний замок, який відчинила група американських учених під керівництвом д-ра Фермі на кемпусі Чикаґівського університету 2-го грудня 1942 р., був замком до бічних, а не головних дверей атомового ядра. Замок до головних дверей відчинила 2 більйони років тому сама природа в ядровім реакторі нашого сонця. Сонячний реактор діє на принципі „злиття" (фюжен) 4-ох атомів найлегшого в світі первня водню в один атом гелію. Різниця мас перед і по злитті перетворюється в атомову енерґію, що становить джерело тепла нашого сонця.

Якщо б вдалося людині скопіювати сонячну методу вирощування і контролі атомової енерґії, тоді енерґетична криза світу була б зліквідована раз назавжди. Бо водень можна продукувати відносно дешевим способом з води. Обчисляють, що з перетворення однієї кубічної милі морської води, навіть при видайності 10 відс., можна одержати атомову енерґію, що буде вистачати для потреб цілого людства впродовж 3-ох сторіч. Що такий задум, це не наукова фантастика, доказує повідомлення Адміністрації Дослідів та Розвитку в Вашинґтоні з лютого 1975 р. про те, що американський уряд призначив 215 мільйонів долярів на будову експериментального атомового реактора в університеті Принстон, що буде діяти на основі процесу „злиття" (фюжен). Сподіваються, що плянований реактор буде вже працювати на початку 1980-тих років.

Щоб бути готовим з новим реактором в означеному реченці, американські учені плянують використати в початковій фазі совєтський „Токамак" (акронім слів: тороїдна камера магнетна), що має форму бублика (доната) та працює задовільно в московськім Інституті Атомової Енерґії.

Щоб започаткувати ланцюгову реакцію в атомовій бомбі та визволити ядрову енерґію на основі процесу розщіплення (фюжен), треба звести разом достатню кількість урану або плутонію.

Невтрони, виділювані тими радіоактивними елементами, починають самочинно ланцюгову е а монаснажну реакцію.

Зате процес „злиття" або „стоплення" вимагає дуже високого тиску та температур, що доходять до 100 мільйонів степенів. Під їх впливом ядра легких атомів наснажуються величезною енерґією, що дає їм змогу побороти відштовхну силу електричних зарядів ядер та зумовити їх зудар і злиття. У водневій бомбі потрібні тиск і температуру вирощується в початковім процесі „розщіплення", що попереджує процес „злиття". Воднева бомба не вимагає контролі атомового процесу, бо її мета — нищівний ефект.

В промисловім процесі контроля „злиття" — це основна вимога, яку виконує задовільно та в межах безпеки згадана вже „тороїдна магнетна камера". В тій камері за пальне правлять ізотопи водню: дейтерій та трітій. Це пальне у формі плязми (зйонізований газ при високій температурі) висне в потужнім електро - магнетнім силовім полі, в той спосіб воно „відізольоване" від сталевих стін реактора.

Для збільшення температури плязми напрямлюється до неї русло атомів дейтерію, що вирощують в ній електричний струм, та підсичують високу температуру плязми. У її висліді наступає зутик і злиття ядер дейтерію і трітію.

Завданням групи науковців в Принстонськім проєкті — виростити принаймні стільки атомової енерґії, скільки витратилося на вирощення гарячої плязми в „тороїдній магнетній камері".

Наступним станом має бути будова більш видатного атомового реактора посмністю щонайменше 500 мегаватів, в якому за пальне правив би сам дейтерій. Будову цього другого реактора плянується щойно в 2000-ім році.

ПЕРЕДЗВІННЯ ПОНТАЛЬСЬКО-ВІННІПЕЗЬКЕ

(Св. пам'яті Катерини Антонович)

Понталь до Суль у Парані — незаймана перлина бразилійського відлюддя. Ні пошти тут, ні телефону, ні бібліотеки, ні кіно, магазинів... Із здобутків т. зв. „післяіндустріяльної цивілізації" є тут дві крамнички, два готелики й двічі на день омнібус до неї із столиці — Куритиби. Правда, тут у лютому 1975 „цивілізаційні здобутки збільшилися моєю кириличною машинкою, що з годинниковою точністю лоскотить вранці, пополудні й увечорі.

Природа - мати вивінувала Понталь не тільки буйною підтропічною рістнею й мушвою, включно з „святойванськими світличками", але й прекрасними пляжами, що тягнуться милями від Параґванаської затоки гень-ген аж до тутешнього „конней - айленду" — Кайоби.

Одне слово: Понталь — „і серце одпочине..." сказав би Поет. Люди, спраґнені спокою й свіжого повітря, почали будувати тут свої дачі, між ними й українські родини Безручків, Матіських, Борушенків і ін. з Куритиби. А „Хліборобсько-Освітній Союз" плянує відкрити в Понталі першу в Бразилії українську літню оселю (з допомогою ЗУАДК-у!).

Розуміється, що місцеві жителі — понтальські рибалки радіють „урбанізації" своєї оселі, бож буде кому продавати морські „фрукти", а ще за яку ціну!

„Післяіндустріяльна цивілізація" та й початкова „урбанізація" Понталю не знищили зовсім старих звичаїв місцевого населення, зв'язаних з морем і повних містерійної забобонности. Отак, щоб ловилася рибка „велика й мала", понтальські рибалки знають, як умовляти антропоморфізоване море — отих різних „богів і богинь", що сприяють ловам. На піщаних берегах нерідко можна знайти недопалки свічок та й інших предметів — слідів жертвоприносин згідно з засадою „І Богові свічка, і чортові огарок".

На думку місцевих рибалок море „говорить", має свою мову, тільки не всім дано її розуміти. На основі деяких познак, головно того, що вода принесе, можна навіть передсказувати події, щасливі чи нещасливі в тому успіхи, чи невдачі. Морські „знаки" важливі зокрема, коли йдеться про рибоволовлю. Людині з модерною ментальністю й реалістичним підходом до життя важко освоїтися з традиціями, забобонами, повір'ями понтальського простолюддя.

✽

Одного спекотливого дня, „відкалатавши" на машинці звичайну кількість сторінок, я пішов на пляжу, щоб скупатися й проохолодитися від лютневої жари. Море було спокійне, я з приємністю проходжувався краєчком, де хвилі своїми кінчиками змивали золотистий пісок. Наглo я побачив на воді чорну плахту, що підпливала до мене, то знов відпливала в море. Я підійшов ближче й, коли вона знову підпливла, побачив незвичайний образ: посередині чорного тла була нашита труп'яча чашка, а під нею хрест. Оглянувши ближче плахту, її сріблисте обрамування, ґудзики, запинки, я прийшов до переконання, що це рештки цьогорічного Ріоського карнавалу, один із костюмів із численних маскарад із-перед тижня. І хоч це пояснення було найбільш переконливе, образ чорної плахти з труп'ячою головою й хрестом переслідував мене того вечора...

Ранній омнібус із Куритиби приїздить до Понталю коло десятої перед полуднем. В неділю 23-го лютого він трішки припізнився. Десь перед одинадцятою хтось застукав до дверей кімнати, в якій я саме приготовлявся йти на море.

— Хто там? — запитав я неспокійно.

— Це я, шофер із автобусу з Куритиби. — була відповідь.

Я відчинив двері й перед порогом побачив „сульамериканського" шофера, що з сумно - вибачливою усмішкою держав у руці записку. Він подав мені її з словами: „Це нагла справа, випадок смерти..."

Записка була від інж. П. Борушенка з Куритиби, мовляв: „Учора ввечорі телефонувала Ваша Дружина з Вінніпеґу, що померла її Мати, сл. п. Катерина Антонович".

Перша реакція з тисячі думок, що товпилися до голови, була:

— Хай з Богом спочиває наша „Бабуся"!

А там найважливіше питання, на яке не було відповіді в записці: коли похорон?

Ишлося про те, чи можна б поспіти з Понталю до Вінніпеґу на час і я почав обчислювати: сьогодні вечірнім автобусом до Куритиби

(Закінчення на стор. 3-ій)

Григорій Костюк

ОБРАЗОТВОРЕЦЬ „ВРЕМЕНІ ЛЮТОГО"

(До 70-річчя життя й 50-річчя літературної діяльности Уласа Самчука)

(6)

Таким критикам здавалося, що пригодницько-детективний елемент не виховує, а тільки розважає. Це звичайне наше провінційне непорозуміння. Після Винниченкової повісти „На той бік" (1924) цей елемент, цей сюжетний засіб став нашою національною власністю. Заслуга Уласа Самчука в тому, що він цей засіб уміє по-своєму використати для своїх гуманних і суспільно-патріотичних творів.

Монологи політичні, філософські, лірично-особисті відограють велику композиційно-ідейну ролю в цьому романі. Ось для прикладу схвильований монолог сімнадцятирічної дівчини - мимдівки, що опинилася в трагічній ситуації. Вона шукає у Якова (головного героя роману) захисту, поради, допомоги.

„Я хочу просити у вас допомоги . . . Ви мужчина. Ви сильний. Ви знаєте . . І ви розумієте, що сталося . . . Ви добре розумієте, більше, ніж я, більше ніж мій батько. Більше, ніж ми всі . . . Я знаю, що вам сказала Ольга . . . Ні, ні . . . Я не підслухувала — не бійтесь, але я знаю. Вона нас не любить, і ви знаєте чому . . . Це стара історія. Але уявіть собі: от війна, от люди йдуть кудись . . . Одні туди, інші туди. Їх так багато. І всі вони щось у собі несуть . . . Я не можу цього сказати так, щоб ви одразу мене зрозуміли, але я хочу вам сказати, що всі вони несуть у собі самих себе. І кожний живе сам собою . . . І кожний думає, що лише він є, а інших нема. І кожному болить, що він такий самітний і ніхто не співчуває йому — ніхто і ніде. А знаєте чому це так? Бо ніхто з нас не може бути сильнішим від інших, щоб помогти тим, які йдуть разом з ним. Здається, всі люди поробилися слабими. Нема між нами більше героїв . . . і святих. Усі змішалися в одну масу, як пісок пустині . . . І тільки вітри женуть нас кудись . . . І ніхто не знає куди . . ."

Талановитий монолог. Не кожному авторові вдається схопити так вникливо почуття героя. А Улас Самчук — може. А таких добрих образів у нього багато. Тут і скарга, і благання, і філософський роздум про добу і масу людей, і фаталістична приреченість.

Тонкий і гострословий діялог, розсипаний на багатьох сторінках роману, — другий оригінальний і вельми ваговитий компонент роману. Ми не можемо тут подати зразків. Зацікавлених відсилаємо хоча б до сторінок: 13, 47, 60, 83, 181 і багато інших. На діялоги Улас Самчук першорядний майстер. Знайти йому відповідника в нашій сучасній літературі трудно.

Пейзажі, людські портрети й портрети-образи доби і людських збірнот, — третя мистецька особливість роману. Ось Яків Балаба зустрічає вперше другу центральну фігуру роману Віру Ясну.

„Карі, великі, ясні, глибокі, напружені і разом свавільно-агресивні очі, залиті, як йому видалось, трагічним смутком. Таких жіночих очей Яків ще не бачив, вони видались йому дуже свідомими і дуже розумними".

У цьому первному гострому враженні схоплено всі основні риси героїні, які поволі, з розвитком сюжету, майстерно розкриває читачам автор. А ось образ будинку (а може й доби?), де, серед шиколошної світової трагедії, пиячать і розважаються німецькі офіцери, з оточення до такого дивака.

„До кінця вечора, тобто до третьої ночі, лише пили й кричали, гадаючи, що співають. Військові уніформи вперемішку з жіночими сукнями. Невеликий дерев'яний будинок із своїми великими затемненими вікнами нагадував корабель божевільних, що несеться на хвилях якогось дикого раптового водоспаду".

Отже, роман „Чого не гоїть огонь" належить до тих кращих творів, що ними пишається наша література. Ще добрих п'ятнадцять років тому, один, може не зовсім прихильний, але вдумливий критик писав про цей роман:

„мусимо признати, що це один із кращих (романів — Г. К.) у нашому еміґраційному середовищі, бо і мистецьки досить рівний, і історично — доба і психологія її носіїв — досить вірно представлені". (Олександер Мох).

З цим не можна не погодитися.

„На твердій землі" це покищо останній (з опублікованих на сьогодні) роман Уласа Самчука. Це оптимістична, іноколи грайливо-іронічна з душевною ситиреною посмішкою, а іноколи, сповнена громадянського обурення і трагедійних спогадів, розповідь про врятованих людей „времені лютого". Повість про людей довго колись переслідуваних і гнаних лихоліттям нашого часу, людей, що знали гіркі сирітські дитячі роки, що пам'ятають про невинно загиблих батьків, що й самі побували в тюрмах, концентраках совєтських, німецьких, польських, мадярських, що конгутували праці „остарбайтерів", пройшли ДіПі табори і нарешті опинилися на вільній канадській землі.

Автор засобами образного показу життя, діяльности, думання і мрій своїх героїв підкреслює, що тяжкий життєвий шлях цих людей виробив у них особливі характери й особливі таланти: організаційні, виробничі, бизнесові й мистецькі. Ці люди, після років поневірянь, опинившись нарешті на твердій землі, відчувши право і можливість жити, враз виявили всі свої багатоманітні здібності.

Це не значить, що різнохарактерний вияв цих здібностей відразу набрав досконалих, приваблених форм і відразу дав багаті матеріяльні здобутки. Ні, цей процес осідання „на твердій землі" — затяжний. Він виповнений вщерть як дрібним, так і великим. Як шляхетними плянами, розумними осягами, так і різним побутовим дріб'язком, міщанськими забобонами, амбіційними хвастощами новітніх доробкевичів.

(Продовження буде)

Д-Р ЄВГЕН КОТИК...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

нення нашого потенціялу та нашої активности.

На пропозицію Номінаційної комісії нову Управу Відділу УККА в Джерзі Сіті обрано в такому складі: д-р Євген Котик — голова, Володимир Білик — заступник голови, Антін Шубак — секретар, Степан Миколишин — скарбник, пані Євгенія Рубчак - Єнсен — культурно - освітній референт, Петро Палка — господарський референт та члени Управи: сотн. Ол. Демченко (почесний член), Є. Ясеньовський, Клявдія Сялак, І. Шевчук, Гр. Бура, Ю. Ференцевич, Ст. Островський, М. Петрищин, Д. Вох, П. Левко, В. Бойко, А. Мазур, І. Вішко, Т. Кахниц та І. Цьолко. Контрольна Комісія: Володимир Карий, Франц Колодій і Мих. Гайдук. Товариський Суд: А. Драган, І. Кравчук і К. Салюк.

Збори доручили новообраній Управі в можливо найкоротшому часі скликати окремі громадські наради представників усіх місцевих організацій для оформлення місцевого Українського Комітету 200-річчя Америки.

Після короткого слова новообраного голови д-ра Є. Котика, збори закінчено співом гимну „Ще не вмерла Україна".

Комуністичні війська захопили чергову провінцію у Південному В'єтнамі

Сайґон. — Північнов'єтнамські військові з'єднання продовжують приспішений наступ на головніші міські центри Південного В'єтнаму і згідно з останніми повідомленнями їм пощастило захопити місто Там Кі у провінції Кванґ Тін. Таким чином перерізано Південний В'єтнам на дві частині, захоплюючи важливий осередок у північній частині Да Нанґ і окружуючи провінцію Туа Тієн. Історичне місто Гуей південні в'єтнамці залишили без бою, але його ще не вспіли зайняти північні в'єтнамські війська, які досі окупували дев'ять південнов'єтнамських провінцій.

Сайґонський уряд продовжує підготовку оборонних ліній довкруги самої столиці і південних провінцій, але покищо немає ніяких точніших інформацій про те, наскільки ефективними є ці оборонні заходи. З північних районів країни південнов'єтнамські війська відступають практично без боїв.

ВІДЗНАЧЕННЯ РОКОВИН СМЕРТИ ГЕН. Т. ЧУПРИНКИ

Трентон (юко). — За ініціятивою місцевого Відділу УККА (голова Степан Шилкевич) була відправлена в церкві св. свщм. Йосафата, в неділю 9-го березня ц. р. панахида за спокій праведної душі сл. п. ген. УПА — Романа Шухевича — Тараса Чупринки. В Панахиді взяли організовану участь місцеві станиця Пласт і Осередок СУМА. Після панахиди пластуни відзначили славну пам'ять свого видатного Пластуна — „Шуха" пластовим Апелем, на якому був прочитаний відповідний наказ та була пластова гутірка, проведена головою Станиці пл. сен. Іваном Гафтковичем.

ПЕРЕДЗВІННЯ ПОНТАЛЬСЬКО-ВІННІПЕЗЬКЕ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

би, завтра, в понеділок з резервацією чи на „стенд-бай" да Сан Павльо, звідтам до Ріо, а там до Ню Йорку-Торонта - Вінніпеґу; при найщасливіших сполученнях можна б добитися додому у вівторок увечорі, а то й у середу вранці. Склеївши загальний плян дії я пішов попрощатися з Понтальським морем. Воно співало свою пісню, нерозгадану, таємничу, а проте соняшну, як соняшним був день прощання. Пошум і змінливість хвиль нагадували змінливість форм життя... Чорної плахти вже на воді не було.

Увечорі телефон з Куритиби до Вінніпеґу: „Похорон у вівторок рано, панахида увечорі. На жаль, до четверга не можна нічого відкласти..."

Це розв'язувало справу; треба було обмежитися до місцевого відзначення цієї сумної події. Паралельно з панахидою у Вінніпезі, ласкавий о. Тарас відправив в Куритибі, виголошуючи зворушливе слово на прощання „раби Божої Катерини".

Того ж дня я повернувся на Понталь до Суль: чорні хмари заступили ввесь небосхил, море плакало дрібним дощем і розбризками хвиль.

Понтальські рибалки ворожили довгу неґоду, може й на сорок днів і сорок темних ночей...

Яр. Рудницький

Понталь до Сулю, Бразилія.

о. РОМАН БІЛИК

народжений 21-го квітня 1908 р. в Снялині, помер 7-го березня 1975 року в Балею, Читинської области.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

РОДИНА

Увага! ФІЛЯДЕЛЬФІЯ та ОКОЛИЦІ! Увага!

КОМІТЕТ „УКРАЇНЦІ ПРИЯТЕЛІ ПОСАДНИКА ФРЕНКА Л. РІЗЗА"

— влаштовує —

„БЕНКЕТ-ЗУСТРІЧ"

ПОСАДНИКА Ф. Л. РІЗЗА з УКРАЇНСЬКОЮ ГРОМАДОЮ

в НЕДІЛЮ, 20-го КВІТНЯ ц. р. в 4-ій год. по пол.

у ШКІЛЬНІЙ АВДИТОРІЇ при Н. Френклін та Браун вулицях, Філядельфія, Па.

- Під час бенкету буде у мистецькій програмі виступ чол. хору „ПРОМЕТЕЙ" та танцювального ансамблю СУМА.
- Квитки на бенкет можна набувати в таких крамницях: КОСМОС, ОРІОН, Лукасевичів, Ганусей, Тесс' Ґіфт Шоп — 2929 Френкфорд Авеню, Горожанський Клюб при Френклін вул., Горожанський Клюб при Вейкліні вул. на Франкфорді та теж у катедральному парохіяльному уряді при Френклін вулиці.
- На бенкеті будуть присутні репортери англомовної преси та телевізійних станцій.
- Прохається завчасно набути квитки з огляду на обмежену кількість місць. Кінець продажі квитків: понеділок, 14-го квітня 1975 р.

Президія Комітету

„Українці Приятелі Посадника Ф. Л. Різза"

Замість квітів на свіжу могилу

св. п. ІЛЬКА ВАСИЛЮКА

на Фонд Верховного Архиєпископа

складають:

Ірина і Остап ЗАХАРКІВ	$25.00
Володимир і Софія ТУСТАНІВСЬКІ	25.00
Разом	$50.00

З невимовним жалем повідомляємо Родину, Друзів і Знайомих, що в ночі з 21 на 22 березня 1975 р. на 72-му році життя, несподівано відійшов у Вічність в Торонто, Канада, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДУНЬО і БРАТ

МГР ПРАВ ВОЛОДИМИР СТЕЦУРА

учасник Визвольних Змагань і б. член УВО, співосновник і член як громадських так і церковних хорів та б. член українських організацій, як в Краю так і в місцях поселення на еміграції.

ПАРАСТАСИ — в понеділок і вівторок, 24 і 25 березня 1975 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Кардинала в Торонто, Канада.

ПОХОРОН — в середу, 26-го березня 1975 р. о год. 9-ій рано з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. о. Миколая, звідки Покійного перенесуть на місце Вічного Спочинку на цвинтарі Parkside Lawn.

Горем прибиті:

дружина — ОЛЬГА

сини — РОМАН і ІГОР з Дружинами

сестра — МАРІЯ ПЕРҐ

брати — МИХАЙЛО й ОСИП з Дружиною

внуки — НАТАЛКА, МЕЛЯСЯ і МАРКІЯН

Племінниці, Племінники та дальша Родина

Родина просить про молитви за спокій душі Покійного, а замість квітів просить складати пожертви на фонд „Церква в Потребі".

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ, ІНК.

ВІДДІЛ НЮ ЙОРК

Неділя, 6 квітня 1975 р., год. 6 по пол.

ДИПЛОМОВИЙ РЕЧИТАЛЬ

ОЛЕСЬ КУЗИШИН

КЛЯСА МЕЛАНІЇ ВАВЛОВОЇ

Заля Українського Інституту Америки, 2 Схід 79 вул., Ню Йорк, Н.Й.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Друзів і Знайомих, що дня 19-го березня 1975 р. на 74 році життя, відійшов від нас у Вічність, наш Найдорожчий БАТЬКО і ДІДУСЬ

сл. п.

ОЛЕКСА БУКШОВАНИЙ

Походив з Тернопільщини, останньо жив в Байоні, Н. Дж.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 22-го березня 1975 р. з української католицької церкви Преч. Діви Марії в Байоні, Н. Дж. на цвинтар св. Хреста в N. Arlington, N.J.

Горем прибиті:

син — МИХАЙЛО з дружиною АННОЮ

внук — ГРИГОРІЙ

та близька і дальша Родина

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 20-го березня 1975 року відійшла у Вічність, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, наша Найдорожча МАМА і БАБУНЯ

бл. п.

ЛІДІЯ БЕЛЕЙ

нар. 17-го березня 1897 р. в Україні, вдова по д-рові Теодорові, адвокатові в Тисмениці і Станиславові, бувша учителька у Викторові і Станиславові та б. голова Союзу Українок в Тисмениці, членка Союзу Українок Америки, Католицької Акції й Учительської Громади в Чикаґо, Ілл.

ПОХОРОН — в понеділок, 24-го березня 1975 р. о год. 10-ій рано зі Собору св. Володимира й Ольги, на цвинтар св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл.

У глибокому смутку:

ІРИНА ГУБЧАК — дочка

МИКОЛА ГУБЧАК — зять

ЮРІЙ ГУБЧАК — внук

ІРИНА БЕЛЕЙ — невістка

ХРИСТИНА і ДІЯНА БЕЛЕЙ — внучки

та Рідня в Америці, Канаді, Европі і на Рідних Землях

Irena Hubchak, 2610 W. Crystal, Chicago, Ill. 60622

Увага! ТОРОНТО й ОКОЛИЦЯ! Увага!

УПРАВА ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ ТОРОНТОНСЬКОЇ ОКРУГИ ВІДДІЛІВ УНС

повідомляє, що

в суботу, 29-го березня 1975 р.

о год. 7:30 веч. в залі

Інституту св. Володимира

при 620 Спадайна Авеню, Торонто, Канада

відбудуться

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Торонтонської Округи

в яких повинні взяти участь члени Окружної Управи та Урядовці Відділів і конвенційні делегати таких Відділів:

Торонто Відділи — 49, 402, 407, 408, 411, 418, 432, 440, 442, 453, 469, 470, 478; Оттава 464; Судбури 439; Кіркленд Лейк 446; Четтем 415; Тимминс 456; Су Сен Мері 426; Форт Віллям 441; Лондон 460; Бретфорд 466; Кіченер 436; Ґвелф 410; Сарнія 480.

ПРОГРАМА ЗБОРІВ:

1. Відкриття
2. Вибір Президії Зборів
3. Відчитання і прийняття протоколу попередніх зборів
4. Звіти з діяльности Окружної Управи
5. Звіт Контрольної Комісії
6. Дискусія над звітами
7. Уділення абсолюторії уступаючій управі
8. Слово членів ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС
9. Вибір нової Управи й Контрольної Комісії на 1975 рік
10. Обговорення організаційної кампанії на 1975 рік
11. Внески — запити і закриття зборів.

Участь у загальних зборах візьмуть:

ВАСИЛЬ ДІДЮК, головний радний і обласний організатор;

ТЕКЛЯ МОРОЗ, головна радна.

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді в вільному світі нового вартісного члена!

В першу сумну й болючу річницю втрати нашої Найдорожчої СЕСТРИ, ТЕТИ й КУЗИНКИ, ділимося сумною вісткою, що

сл. п. мґр

НАТИЛІЯ з ОРИЩУКІВ БОЦЮРКО

несподівано відійшла у Вічність на 69 році життя, 11. 3. 1974 р. у Варшаві, де її похоронено в гробниці біля її найдорожчого мужа Евстахія.

Покійна стала учителькою середньої школи С.С. Василіянок у Станиславові безпосередньо після закінчення учительського семінара під зарядом цих же С.С. Василіянок (1925-1933).

Рівночасно студіювала та закінчила Музичну Консерваторію гри на скрипці й на фортепіяні.

Для підвищення учительських кваліфікацій після кваліфікаційного іспиту, закінчила Вищий Учительський Курс у Познані.

Після одруження 1933 р. переїхала зі своїм чоловіком Евстахієм до Бельц, а згодом до Варшави, де закінчує Торговельну Академію зі ступнем мґра Економічних Наук.

Тяжко переживала смерть свого мужа, який упокоївся 26. 7. 1969 р. Ця сумна подія мабуть приспішила розрив її серця та кінець її трудолюбивого життя.

Хай чужа земля буде їй легкою, а пам'ять про її Світлу Постать хай остане живою між нами назавжди!

Горем прибиті:

брати: мґр ЯРОСЛАВ ЕВГЕН ОРИЩУК, Монтреаль

ОМЕЛЯН і о. БОГДАН, ЧІНІ

сестра СТЕФАНІЯ з мужем інж. АНДРІЄМ КОСТИШЮКОМ, на Рідних Землях

шваґер інж. МИКОЛА ПАНАСЮК, Франція

сестрінок д-р ОЛЕКСАНДЕР ПАНАСЮК, Полінезія

сестрінка д-р ЯРОСЛАВА з мужем, на Рідних Землях

кузини: ОМЕЛЯН ЛЯШКЕВИЧ, Детройт, ЗСА і о. Крилошанин ЯРЕМА ЛЯШКЕВИЧ, Кенора, Саск., Канада, з родиною

Близька й дальша Родина на Рідних Землях і на еміґрації

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що в п'ятницю, 21-го березня 1975 р., несподівано, відійшов у Вічність на 91-му році трудолюбивого життя наш Найдорожчий і Незабутній МУЖ, БАТЬКО, ДІДУНЬО, ПРАДІДУНЬО і ВУЙКО

бл. п.

Д-Р ІВАН ЗАВАЛИКУТ

старшина УГА, адвокат, б. посол до польського парляменту від УНДО та визначний суспільний і політичний діяч.

ПАНАХИДА — в похоронному заведенні Петра Мацка в неділю, 26-го березня 1975 р. о год. 8:30 вечора.

ПОХОРОН — в понеділок, 24-го березня 1975 р. з української католицької церкви св. Ів. Хрестителя в Сиракюзах, Н. Й., на місцевий український цвинтар.

В глибокому смутку:

дружина — МАРІЯ

дочка — ІРИНА РУБИЧ з мужем МИХАЙЛОМ в Сиракюзах

внучка — РОМА САЛЯК з мужем д-ром ВАСИЛЕМ у Філядельфії

правнуки — НАНА і ОЛЕСЬ САЛЯКИ

братанна — МАРІЯ КУЛЬЧИЦЬКА з мужем ЕВСТАХІЄМ і дітьми: ВОЛОДИМИРОМ і АДРІЯНОЮ

та Рідня ЦВІРЕНКІВ і МОТИКІВ у Канаді

Замість квітів на могилу, просимо складати пожертви на „Церкву в Потребі" або на Українських Інвалідів.

Увага! Увага!

НІЯҐАРСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ УНС

повідомляє, що

в неділю, 30 березня 1975 року

о год. 1-ій по полудні

в домівці Українського Національного Об'єднання

при 177 Ніяґара вул., Ст. Кетеринс, Онт. Канада

відбудуться

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Ніяґарської Округи

в яких повинні взяти участь: голови, секретарі, касирі й інші урядовці та конвенційні делеґати слідуючих Відділів:

Торольд 412; Ст. Кетеринс 427, 454; Ніяґара он де Лейк 468; Велланд 461; Ґримзбі 451; Гемильтон 416, 458, 462.

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття
2. Вибір Президії
3. Відчитання протоколу минулорічних зборів і прийняття його
4. Звіти членів уступаючої Управи
5. Звіт Контрольної Комісії
6. Дискусія над звітами і уділення абсолюторії
7. Слово членів ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС
8. Вибір Управи на 1975 рік
9. Обговорення організаційної кампанії на 1975 р.
10. Внески й запити та закриття зборів.

Участь у нарадах візьмуть:

ВАСИЛЬ ДІДЮК, головний радний і обласний організатор УНС;

ТЕКЛЯ МОРОЗ, головна радна УНС.

За Окружну Управу:

о. Михайло Властенко, почесний голова	Петро Денів, голова
Єфим Омельченко, секретар	Михайло Боровський, касир

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що 22-го березня 1975 р. в Сіднею, Австралія, відійшов у Вічність наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, БРАТ і ВУЙКО

бл. п.

Д-Р МЕД. ІВАН ШУХЕВИЧ

на 56-му році життя.

В глибокому смутку:

дружина — ТАНЯ

син — МАРКО

донька — ГАНДЗЯ

сестра — ІРИНА з мужем ОСИПОМ ЛЮБЧАКОМ

сестра — СТЕФАНІЯ з мужем МИКОЛОЮ СТРОКОНЬ

брат — ЮРІЙ з дружиною ІВОННОЮ

сестрінки і братанки:

ІРИНА й АНДРІЙ СТРОКОНЬ

СТЕПАН, ПИЛИП, ІВАН і КАТЕРИНА ШУХЕВИЧІ

та близька і дальша Родина в Україні й заграницею

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

нашого Найдорожчого і Незабутнього МУЖА, БАТЬКА і ДІДУСЯ

сл. п.

ПРОФ. ІВАНА КОРАБ-КРИНИЦЬКОГО

буде відправлена

СВЯТА ЛІТУРҐІЯ

в суботу, 29 березня 1975 р., о год. 9-ій рано в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.

Про молитви просять —

ДРУЖИНА і РОДИНА

Л. Дражевська

Доповідь в УВАН про двомовність Миколи Гоголя

„Загадка „чужоземної мови" Миколи Гоголя" — була темою доповіді д-ра Василя Гришка на Літературознавчій секції УВАН у ЗСА 23-го лютого 1975 року. Оригінальна постановка проблеми, багатство матеріялу і вдала композиція зробили цю доповідь однією з подій у гідному відзначенні ювілейного року Академії — її двадцятип'ятиліття.

Проф. Г. Костюк, голова Літературознавчої секції Академії, відкриваючи засідання, сказав, що воно для нього святково-знаменне. Сорок три роки тому, 1932 року, він уперше зустрів 18-річного студента Василя Гришка, що приніс йому на перегляд свою повість. 1935 року Гришко закінчив літературний факультет Київського Університету, але диплому не дістав; його заарештували і вислали на Колиму. Проф. Костюк теж опинився в'язнем на одному з островів „архіпелагу" — на Воркуті. А от сьогодні зустріч на зборах Академії.

Проф. Костюк коротко розповів про шлях В. Гришка до наукової праці в Америці. Спершу була заробіткова праця. Потім він поступив до Каліфорнійського Університету і там здобув ступінь магістра. Далі переїхав до міста Сієтл у Вашинґтоні і там, в університеті стейту Вашінґтон, одержав ступінь доктора філософії, залишивши дисертацію „Російсько-українська двомовність Гоголя та двоїстість гоголівського стилю". Частину дисертації надруковано в англомовних „Анналах УВАН у ЗСА". Проф. Костюк нагадав, що д-р Гришко є автором численних публіцистичних і літературно-критичних статей, зокрема написав відповідь Юрієві Смоличеві: „Хто з ким і проти кого".

Д-р Гришко у вступі до доповіді сказав, що його дисертація про Гоголя досить довга і спеціялізована, побудована на даних лінґвістики. Для сьогоднішньої доповіді він узяв фраґмент з дисертації і дещо поширив його. Доповідач нагадав, що влітку 1829 року в Петербурзі з'явилась невеличка книжечка Гоголя, що її сам видав під псевдонімом „Алов". То була поема, повна запозичень із західньоевропейських поетів, що було характерно для тогочасної російської літератури. Видно, що автор хотів відштовхнутися від свого рідного ґрунту, щоб ідентифікувати себе з іншим, ідеалізованим ним, чужим світом. Перший критичний відгук на цю книжечку, що звалась „Ганс Кюхельґартен", з'явився у провідному тоді російському журналі „Московський телеграф". Николай Полевой, видавець цього журналу і один з найавторитетніших у той час літературних критиків, написав про Гоголеву поему насмішливу нотатку, зокрема ствердив, що Гоголь не знає російської мови. Для прикладу він навів ужите Гоголем слово „заплата", що в російській мові відповідає українському слову „латка", а не „платня", як то ужив це слово Гоголь.

Як відомо, Гоголь, гостро вражений критикою, викупив свою книжечку у книгарнях і знищив майже увесь наклад.

Микола Гоголь, син українських „старосвітських поміщиків", із одворянених царською Росією українських козаків хутірської Полтавщини, вперше опинився у Росії 1829 року. Двадцять років його життя пройшли на Україні, серед української мовної стихії. Але Гоголева родина, як і всі люди тої верстви українців, що дістали дворянські привілеї, своєю суттю належали до „малоросів". Їх місцевий український патріотизм не мав політичного характеру, вони були вірні „піддані" Російської імперії.

Геніяльно обдарований Микола Гоголь з юнацьких років був опанований місійною амбіцією, за його виразом — „служіння людству". Він збагнув провінційність України і вирішив вирватися за її межі на широку всеімперську арену. Як видно з листів юного Гоголя, він ще перед закінченням Ніжинського ліцею плянував їхати до Петербургу, що мав стати для нього пунктом контакту із світом. Етнічно-національна Росія його не цікавила. По дорозі з України він не заїхав до Москви.

Не випадково, що поема „Ганс Кюхельґартен", з якою Гоголь приїхав до Петербургу, була на чужоземну тему і навіяна чужоземними літературними зразками. На думку д-ра Гришка, це був також вияв його неросійського наднаціонального наставлення у літературній творчості. Але „наднаціональний Ганс" зазнав невдачі. Гоголеві закинули незнання російської мови і він раптом побачив себе тим, ким він насправді був — українцем на чужині. Звідси прийшло усвідомлення факту, що він повинен змагатися за місце у чужій літературі, і він очевидно вирішив завоювати це місце українською тематикою. Гоголь почав просити матір і своїх родичів на Україні надсилати йому матеріяли про українську старовину і українську мітологію.

В листі до матері з кінця липня 1829 року, що в ньому він прохав її надсилати йому фолкльорні матеріяли з України, є загадкове місце, яке доповідач процитував в українському перекладі: „Прошу тебе, добра і незрівняна матусю, писати якомога чіткіше власні імена та взагалі різні українські назви. Мій твір, якщо він колись з'явиться друком, буде чужоземною мовою і тим більше мені потрібна точність, щоб не спотворити неправильними найменуваннями властивих національних назв".

Слова „чужоземна мова" стали загадковими для багатьох дослідників творчости Гоголя. Дехто думав, що Гоголь мав за увазі видавати всі твори закордоном, якоюсь західньоевропейською мовою. Проте це припущення зразу ж відкинуто, бо Гоголь добре не знав західніх мов, а закордоном ніхто б не став перекладати і видавати невідомого автора.

Аж через 80 років після того, як Гоголь назвав мову, приготованих ним до друку „українських повістей", чужоземною, 1909 року, український дослідник Ігнат Житецький вперше ствердив у своїй праці „Гоголь — проповедник и писатель", що чужоземною була для юного Гоголя російська мова. Цю ж думку потвердив відомий російський письменник Андрей Белий у своїй книжці „Мастерство Гоголя", виданій 1934 року. Він написав, що у російській мові Гоголь часом почував себе чужоземцем, а мислив по-українському.

Далі д-р Гришко рядом прикладів обґрунтував думку, що Гоголь почував себе у Росії чужинцем. Він нагадав, що на початку минулого століття, хоч не було політичного кордону між Росією і Україною, географічно і етнографічно різниця була величезна. Були різні народи, різні уклади життя. В листах Гоголь писав — „у нас", мовляв на Україні, і „у них", у Росії. Про Київ він писав „наш". В листі до Михайла Максимовича Гоголь писав, як тяжко перекладати на російську мову українські думи, бо багато українських фраз, виразів і зворотів далекі від духа російської мови. У своїх повістях з українською тематикою Гоголь ужив приблизно 400 українізмів, зумовлених самою їх українською тематикою. Крім того, є ще коло 200 українських слів, що їх автор ужив позасвідомо. Також є рефлекси українського мовомислення у Гоголевих творах з неукраїнською тематикою. Д-р Гришко сказав, що його дисертація була головним чином присвячена розшифруванню цих явищ мови Гоголя в його творах з неукраїнською тематикою.

На закінчення доповідач порушив питання, чи добре знав Гоголь українську мову, а якщо знав, то чому не писав по-українському. На ці питання дав відповідь ще 1858 року один із найближчих друзів Гоголя, видатний український філолог і славіст, Михайло Максимович. У журналі „Русская беседа" він написав:... „мені, як і всім українцям, що близько знали Гоголя, безсумнівно відомо, що він свою рідну мову знав ґрунтовно і володів нею досконало. Часом, коли бувало заговорить він по-українському, уявляючи якусь ориґінальну, типову українську особу, то заслухаєшся його так, як інколи заслухувалися ми, коли співав Шевченко..." Далі Максимович пише: „Гоголь не писав рідною своєю мовою тільки тому, що не хотів, тільки тому, що він пішов шляхом, який був (тоді) загально — прийнятим: писав мовою великоросійською чи властиво — так званою руською".

Д-р Гришко зауважив, що очевидно цей шлях був „загальноприйнятий" для українців цієї суспільної кляси українського, чи вірніше „українсько - російського", двомовного і „дводушного" дворянства, типовим представником якого у цьому сенсі був Гоголь. Але він був винятком — геніяльно обдарованою творчою особистістю, що прагнула адекватного її талантові творчого самовияву на арені світової літератури. Тогочасна українська провінційна література не могла бути для Гоголя полем вияву себе перед широким світом. Так Гоголь став великим російським письменником, укаїнцем у світовій літературі.

Багато запитів було поставлено д-рові Гришкові після його доповіді, бо проблема двомовности Гоголя і питання чому він не став українським письменником, віддавна цікавили українців і цікавлять тепер. А тут авдиторія відчула, що доповідач глибоко вивчав біографію і творчість Гоголя і хотіла з'ясувати собі багато власних сумнівів.

У своїх відповідях д-р Гришко подав ще багато цікавої інформації. Наприклад, він ствердив, що Гоголь, надсилаючи з-закордону свої твори до друку, доручав своїм друзям редаґувати мову. Побутовою мовою у родині Гоголів була українська, але листувалися російською мовою, бо в той час писемна українська мова була майже неіснуючою.

Широка проблема: Гоголь -Шевченко. Є натяки на те, що Гоголь брав участь у викупі Шевченка з кріпацтва. Але ці великі люди були цілком іншої настави. Гоголь був дворянином, а Шевченко — селянином. Відомі слова Гоголя, що він співчуває Шевченковій долі, але від його поезії пахне дьогтем. У час Гоголя, дворянинові бути українським письменником значило бути речником не своєї кляси, а селянства. По суті Гоголь ідеологічно був реакціонером. Він по своєму розумів „Малоросію", він любив її, але як свою „вотчину" і як провінцію Росії. Його український патріотизм був етнічний. Він виправдовував кріпацтво. Натомість Шевченко був першим, що взяв на себе місію українського поета, ворога Російської імперії.

Закінчуючи свої відповіді, д-р Гришко сказав, що його сьогоднішнє завдання було досить обмежене: показати, як українська мова вплинула на творчість Гоголя, і підтвердити гіпотезу, що „чужоземна мова", яку Гоголь згадав у листі до матері 1829 року, була російська мова.

Професор Костюк у заключному слові при закритті засідання, підкреслив ролю Гоголя в українській і російській літературах. До російської літератури Гоголь увів український етнографічний елемент. Окреме питання — роля Гоголя у становленні української літератури. Сьогоднішнє засідання, - сказав проф. Костюк, — є одне з тих, що урочисто відзначають 25-ти ліття Академії.

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

(Закінчення зі стор. 1-ої)

редовицю в „Свободі" з 22-го березня, яку він уважає привітанням від всієї української громади в Америці для „Слова". Він висловив певність, що ця передовиця сиґналізує початок нової доби у відношеннях „Слова" і української преси, так потрібної письменникам, бож преса, це форум для Об'єднання. Інші прочитані привіти були: від Митрополита УП-Церкви в ЗСА Владики Мстислава, від Канадського Відділу „Слова" (Ю. Стефаник), від відділу „Слова" з Німеччини (Ю. Бойко), від відділу „Слова" в Австралії (Д. Нитченко), від Літ.-Мист. Клюбу (інж. І. Жуковський) від В-ва „Пролог" (М. Прокоп), від Термінологічного Центру (К. Церкевич) та інших організацій та кільканадцять особистих привітів від письменників і окремих українських громадян.

На пропозицію Остапа Тарнавського з'їзд в свою чергу ухвалив вислати привітання для мистця-сеньйора Олекси Грищенка та заслуженим членам „Слова" сеньйорам: Галині Журбі, О. Неприцькому-Грановському, А. Гакові (М. Задека), П. Феденкові та Р .Купчинському.

З вдячністю згадано також добродіїв „Слова", меценатів, які вплатили по 1,000 дол.: д-ра Володимира Возняка та покійного вже д-ра ветеринарії Петра Колиняка.

Українське жіноцтво вшановано, виголошуючи привіти: голова „Слова" Г. Костюк перш за все привітав СУА і його голову Іванну Рожанковську. Відповідаючи на привіт, вона також запевнила, що жіноцтво є і надалі залишиться найсумліннішим відборцем української книжки і її відданим читачем.

Тема безоглядної русифікації України, брутального етноциду — культурного погрому була провідним мотивом кожного промовця, кожної доповіді, кожного привіту.

Цей мотив панував і над кожною доповіддю з'їзду: „Сучасний стан української радянської літератури" Івана Кошелівця. Через відсутність автора, який не зміг приїхати з Німеччини на з'їзд, реферат прочитав Микола Щербак. Перед слухачами встала понура картина шовіністичної російської політики на Україні, яку автор так підсумував: „Тут діє й механізм імперської політики: у Росії культурна поезія, якщо вона політично надійна, все ще дозволена: для всіх інших республік — ні. Вони мусять бути на поверх нижчі, щоб видно було різницю між метрополією і провінцією. В іншому випадку скріпилися б відцентрові сили, що пішло б на шкоду інтенсивно здійснюваній тепер русифікації".

Заповіджений у програмі з'їзду панель відбувся радше у формі окремих рефератів, з уваги на відсутність модератора, Богдана Рубчака, який на з'їзд не зміг прибути. З доповідями виступили молодші науковці-літературознавці д-р Лярнса Онишкевич і д-р Леонід Рудницький та поет Яр Славутич.

Д-р Лярнса Онишкевич доповідала про „Українську еміґраційну драму", розглядаючи п'єси, що появилися поза межами України, в Европі, в Канаді і в Америці. У переважній більшості ці твори далекі від літератури і віддзеркалюють у першу чергу замилування театром перших еміґрантів з України та дають вірну відбитку часу і життя перших українських поселенців тут. Порівнюючи стан драми тут і на батьківщині, доповідачка відмітила цілковитий занік театральної творчости в Україні. Там є театри і нема драматургії, а тут, ми не маємо театрів, хоча деякі драматичні твори варті уваги й окремого відзначення. Д-р Леонід Рудницький доповідав на тему: „Українська еміґраційна проза за останні 23 роки". Поділивши ці твори на чотири категорії, коротко зупинився на кожній з них, ілюструючи їх цитатами з творів найяскравіших представників цих чотирьох груп. Перша категорія — письменство, метою якого є збереження своєї ідентичности, свого „я". Найяскравіша представниця цієї групи від програмовою доповіддю Галина Журба („Далекий Світ", „Тодір Сокір".)

Друга категорія — доповнювання літератури, що появляється спотворена цензурою під совєтами. Ця група найбільша, її характеризує чесне і справедливе намагання дати вірний образ України і її людей. Найвизначнішими представниками тут є Ольга Мак („Каміння під косою" і „Куди ішла стежка", Ользі Мак належать і найсильніші жіночі образи ,створені на еміґрації письменниками, і глибокий християнський етос) та Василь Барка („Жовтий Князь" — потрясаючий образ пережитої Україною голодової трагедії, написаний під впливом глибокого містицизму і Данте Аліґ'єрі).

Третя категорія письменників намагається естетично охопити своє нове довкілля. Тут на чільне місце виходять Докія Гуменна („Вічні вогні Альберти") і Улас Самчук („На твердій землі"). Доповідач згадує і багатьох інших письменників, що відзначаються в жанрах хроніки, сатири і репортажу.

І нарешті четверта категорія — жанр абстрактної модерної повісти, — в якій окремо виділяє серед інших Ігоря Костецького. Як підсумок, прелеґент стверджує українській літературі „право на велику дорогу".

Українська поезія на еміґрації мала бути обговорювана в доповіді Богдана Рубчака. Поети становлять найбільшу групу серед членства „Слова" і тому відсутність доповідача зажурила багатьох авторів збірок поезій, про які мала бути мова в заплянованій доповіді. Інформативну доповідь про історію розвитку української літератури в Канаді і Америці, включаючи і Південну дав Яр Славутич, вказуючи на потребу сумліннішого відношення до своєї власної бібліографії. „Не буде, бібліографії, не буде історії". — Сам він, діставши стипендію від уряду, особисто працює вже 10 років над призбируванням всього, що було друковане в Канаді і Америці від часів найперших наших поселенців. У самій Канаді, він ствердив, було 296 українських поетів, з того числа 153 мали свої окремі книжкові видання збірок віршів. На його думку, в ЗСА варто почати антологію від часу Агапія Гончаренка. Яр Славутич також закликав присутніх членів „Слова" відгукнутися на анкету, друковану в „Свободі" з 15-го лютого ц. р. щодо бібліографії їх творів.

Другий день З'їзду

В неділю 23-го березня, о 2-ій годині по полудні почалися ділові наради Об'єднання. Також мала обговорюватися справа наступного збірника „Слова" та проєкт власного видавничого підприємства, як також ухвала резолюцій з'їзду.

Президію з'їзду обрано в складі: Улас Самчук — голова, Павло Маляр — секретар. Голова Г. Костюк у у своєму звіті довше зупинився на праці на міжнародному відтинку, зокрема на зв'язках з ПЕН-Клюбом та „Амнесті Інтернешенал" з метою полегшити долю українських поетів і письменників. Цієї теми в значній мірі торкався і секретар О. Тарнавський, звітуючи за свою ділянку праці.

Фінансовий звіт склала касирка Уляна Любович-Старосольська, за Літературно-допомоговий Фонд звітував Микола Понеділок. Контрольна Комісія на чолі з Іваном Смолієм ствердила „взірцеве переведення діловодства" і поставила формальний внесок, після дискусії над звітами, уділити уступаючій Управі абсолюторію, що і зроблено.

Вибір нової Управи відбувся одноголосно; на запропоновану Номінаційною комісією листу (голова Йосип Гірняк) голосували всі.

Резолюції з'їзду (автор Г. Костюк) збори вирішили передати спеціяльній комісії для дальшого опрацювання (Василь Гришко і Павло Маляр) і евентуального затвердження нововибраною Головною Управою незабаром. Справу VI збірника „Слова" та видавництва також передано для обговорення новій Управі.

На цьому офіційну частину V з'їзду „Слова" закінчено і перейдено до великої залі Інституту, де для письменників влаштовано зустріч з громадянством, при коктейлі. В невеликому колі ревних шанувальників української еміґраційної літератури (в ту неділю відбулося багато інших імпрез в цій українській метрополії, які відтяжили публіку), члени „Слова" читали свої твори (Яр Славутич, Ганна Черінь, Діма і Ол. Зозуля), ділилися враженням про з'їзд, розмовляли про наболілі питання нашого сучасного, минулого і майбутнього.

Закриваючи з'їзд, Улас Самчук і Григорій Костюк підкреслювали його історичне значення, вітали новообраного голову Остапа Тарнавського та дякували Українському Інститутові Америки за гостинність, а всій українській громаді в діяспорі за увагу, бо для неї бореться „Слово" за право на Велику Дорогу.

ТАРЗАН, Ч. 7274. Тарзан переміг!

Знання, що мій ніж ослаблює люту ґорилю, надавало мені снаги продовжувати боротьбу!

„Але удари й укуси Болґані відбилися також і на мені!"

„Раптом мені потемніло в очах!"